

Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Toplumsal Cinsiyet Roller ve Diğer Faktörler / *The Determinants of Violence Against Women: Gender Roles and Other Factors*

Hülya KULAKÇI ALTINTAŞ¹, Sultan AYAZ ALKAYA²

1. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, hulyakulak@yahoo.com

2. Gazi Üniversitesi, ayaz_sultan@hotmail.com

Gönderim Tarihi | Received: 10.06.2022, Kabul Tarihi | Accepted: 19.03.2023, Yayın Tarihi | Date of Issue: 01.12.2023

Atıf | Reference: "KULAKÇI ALTINTAŞ, H.; AYAZ ALKAYA S. (2023). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Toplumsal Cinsiyet Roller ve Diğer Faktörler. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 8(3), s.487-496, DOI: <https://www.doi.org/10.25279/sak.1128870>"

Öz

Giriş:Tüm ülkelerde ve kültürlerde yaygın olarak görülen kadına yönelik şiddet, insan haklarının ihlali olmasının yanı sıra, sağlık, sosyal ve ekonomik sonuçları olan önemli bir halk sağlığı sorunudur.**Amaç:**Çalışma,Zonguldak il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri bireylerin kadın şiddetine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek ve kadın şiddetine yönelik tutumlarını etkileyen diğer faktörleri belirlemek amacıyla yürütüldü.**Gereç ve Yöntem:**Kesitsel tipte tanımlayıcı-ilişki arayıcı bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini, yedi aile sağlığı merkezine başvuran 800 birey oluşturdu. Toplam 695 bireye ait veri analiz edildi.Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Form, Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği kullanıldı.**Bulgular:**Regresyon analizisonucuna göre, yaş ve eğitim durumunun, kadına yönelik şiddete ilişkin tutumu anlamlı olarak etkilemediği belirlendi (sırasıyla $\beta = -0.12$, $p > 0.05$; $\beta = 0.069$, $p > 0.05$). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun kadın şiddetine yönelik tutumu anlamlı etkilediği tespit edildi (sırasıyla $\beta = 0.108$, $p < 0.001$; $\beta = -0.643$, $p < 0.001$).**Sonuç ve Öneriler:**Çalışma bulguları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında toplumsal farkındalığın artırılması için tüm yaş ve eğitim düzeyinden gruplara kadına yönelik şiddet konusunda eğitimlerin yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Toplumsal Cinsiyet Rolü,Şiddet

Abstract

Introduction: Violence against women, which is widespread in all countries and cultures, is a violation of human rights and an important public health problem with health, social and economic consequences.**Aim:**The study was conducted to evaluate the relationship between attitudes towards female violence and attitudes towards gender roles of individuals aged 18 and over living in Zonguldak province center and to determine other factors affecting attitudes towards female violence. **Materials and Methods:**This is a cross-sectional and descriptive-correlational study.The universe of the study consisted of 800 individuals who admitted to seven family health centers. Data belonging to a total of 695 individuals were included in statistical analysis. A Descriptive Form, Inventory of the Attitudes Towards Violence Against Women and Gender Roles Attitude Scale were used to collect data.**Results:**Based on the results of regression analysis, age and education status were not found to affect the attitude towards violence against women significantly ($\beta = -0.12$, $p > 0.05$; $\beta = 0.069$, $p > 0.05$, respectively). Sex and gender role attitudes were determined to have a significant effect on the attitude towards violence against women ($\beta = 0.108$, $p < 0.001$; $\beta = -0.643$, $p < 0.001$, respectively).

Conclusion and Suggestions: The results of the study have revealed the necessity of carrying out trainings to the groups of all ages and education levels about violence against women in order to increase social awareness on gender equality and violence against women.

Keywords: Women, Gender Role, Violence

1. Giriş

Kadına yönelik şiddet; ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit edilme, zorlanma ve keyfi olarak özgürlüğünden yoksun bırakılmadır(World Health Organization [WHO], 2021a).Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya çapında her üç kadından biri(yaklaşık 736 milyon kadın), yakın bir partnerinin fiziksel veya cinsel şiddetine ya da partner olmayan birinin cinsel şiddetine maruz kalmaktadır(WHO, 2021b).Türkiye’de ise kadınların %44’ü duygusal, %36’sı fiziksel, %30’u ekonomik, %12’si cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2014).Tüm ülkelerde ve kültürlerde yaygın olarak görülen kadına yönelik şiddet, insan haklarının ihlali olmasının yanı sıra, sağlık, sosyal ve ekonomik sonuçları olan önemli bir halk sağlığı sorunudur.

Kadına yönelik şiddet bireysel, ailesel ve toplumsal düzeyde birbiriyle etkileşime giren birçok faktörün sonucu olarak ortaya çıkar(Çalışkan ve Çevik, 2018). Kadına yönelik şiddet için risk faktörleri olarak düşük eğitim düzeyi, çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalma öyküsü, aile içi şiddete tanık olma, antisosyal kişilik bozukluğu, alkolün zararlı kullanımı, birden fazla partnere sahip olma veya şiddete göz yuman tutumlar da dahil olmak üzere zararlı erkeksi davranışlar, şiddete maruz kalma öyküsü, evlilikte uyumsuzluk ve memnuniyetsizlik, erkeklerin partnerlerine karşı kontrolcü davranışları, aile onuru ve namus inançları, erkek cinsel hakkı ideolojileri, cinsel şiddet için düşük yasal yaptırımlar, kadınların ücretli istihdama erişimlerinin düşük seviyeleri, erkeklere daha yüksek ve kadınlara daha düşük statü atfeden veya ayrıcalık sağlayan topluluk normları ve düşük düzeyde cinsiyet eşitliği belirtilmektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018; Alesina, Brioschi ve La Ferrara, 2021; WHO, 2021c).Risk faktörleri arasında özellikle de toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili sosyal normların kadına yönelik şiddetin en temel bileşeni olduğu görülmektedir(Bükecik ve Özkan, 2018; Çalışkan ve Çevik, 2018; Alesina ve diğerleri, 2021).

Kültürel özelliklerden etkilenen toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun kadına ve erkeğe yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011; Aktaş, Yılar-Erkek ve Korkmaz, 2018; Kamışlı, 2018; Bakioğlu ve Türküm, 2019; Erdoğan ve Kahraman, 2019).Eşitlikçi cinsiyet rollerinin hakim olduğu toplumlarda, kadın ve erkeğe eşit rol ve sorumluluk verilirkengeleneksel cinsiyet rollerinin hakim olduğu toplumlarda,erkekler kadınlardan daha güçlü ve saygın olarak kabul görmektedir (Bükecik ve Özkan, 2018; Pekel, 2019).Toplumsal cinsiyet rolleri, aile içinden başlayarak yaşamın tüm diğer alanlarına kadar kadın ve erkek arasında asimetric güç ilişkisini ortaya çıkartmaktadır. Toplumun dayattığı rolleri kadının da kabullenmesi, maruz kaldığı şiddeti haklı kabul etmesine ve sessiz kalmasına neden olmaktadır (Bükecik ve Özkan, 2018; Çalışkan ve Çevik, 2018; Alesina ve diğerleri, 2021).

Toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenen kadına yönelik şiddetin ortaya çıkış biçimi ve yaygınlığıülkelere, hatta aynı ülke içinde farklı bölgelere göre farklılık gösterebilmektedir (Bükecik ve Özkan, 2018; Çalışkan ve Çevik, 2018; Alesina ve diğerleri, 2021).Bu bağlamda kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalığın ve kadın şiddetini ortadan kaldırmaya yönelik eylemlerin artırılabilmesi için öncelikli olarak kadına yönelik şiddetin belirleyicilerinin tespit edilmesi önemlilik arz etmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, konu ile ilgili olarak Zonguldak iline ait sınırlı sayıda

çalışma bulunmaktadır (Açıkgöz, 2014; Eroğlu ve Parsova, 2018). Bu nedenle bu çalışma, Zonguldak il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri bireylerin kadın şiddetine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek ve kadın şiddetine yönelik tutumlarını etkileyen diğer faktörleri belirlemek amacıyla yürütüldü. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Toplumun kadınyönelik şiddete ilişkin tutumları nasıldır?
2. Toplumun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları nasıldır?
3. Toplumun kadın şiddetine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
4. Toplumun kadın şiddetine yönelik tutumunu etkileyen diğer faktörler nelerdir?

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırma Türü

Bu araştırma, kesitsel tipte tanımlayıcı-ilişki arayıcı bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırma, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan Zonguldak İl Merkezinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini, 11.02.2019-02.06.2019 tarihleri arasında yedi aile sağlığı merkezine başvuran 800 birey oluşturdu. Araştırmanın örneklemini araştırmaya dahil edilme kriterlerini taşıyan 706 birey oluşturdu. Evrene ulaşma oranı %88'dir. Uç değer belirlenen 11 bireye ait veri analiz dışında bırakıldı. Toplam 695 bireye ait veri analiz edildi. Araştırmada kullanılan analiz için örneklem yeterliliği değerlendirildi. Çoklu regresyonda her bağımsız değişken için 10-20 verinin olması göz önünde bulunduruldu. Araştırmanın örneklem büyüklüğü analiz için yeterli bulundu. Araştırmaya dahil edilme kriterleri: 1) 18 yaş ve üzerinde olma, 2) Sözel iletişim engeli bulunmama (algılama, işitme ve konuşma), 3) Çalışmaya katılmayı kabul etme.

2.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Tanımlayıcı Form, Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeğine Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği kullanıldı.

2.3.1. Tanımlayıcı Form

Formda; katılımcılarına, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu gibi sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 11 soru bulunmaktadır.

2.3.2. Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği (KUŞİTÖ)

Ölçek, kocanın karısına uyguladığı şiddete yönelik tutumları belirlemek amacıyla Gömbül (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; ekonomik şiddet, duygusal, psikolojik, cinsel şiddet, meşrulaştırıcı mitler ve neden açıklayıcı mitler olmak üzere 4 alt boyuttan ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde 0-5 arası puanlandırılmıştır. Ölçekteki her bir ifade kesinlikle katılmıyorum “1”, katılmıyorum “2”, kararsızım “3”, katılıyorum “4”, tamamen katılıyorum “5” şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekteki 19 sorunun altısında (7, 8, 10, 11, 12, 13.) ifadeler ters kodlanmıştır. Bu kapsamda ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan 95 olarak hesaplanmaktadır. Tutum puanının yüksek olması, şiddete yönelik tutumda geleneksellikte artmayı, tutum puanının düşük olması ise geleneksellikten uzaklaşmayı ve çağdaş görüşü göstermektedir. Ölçeğin Cronbachalpha katsayısı 0.82'dir (Gömbül, 2000). Ölçeğin Cronbachalpha katsayısı Günel'in (2016) çalışmasında 0.86, Sezer'in

(2018) çalışmasında ise 0.89 bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbachalpha katsayısı 0.90 olarak belirlendi.

2.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Ölçek, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyetrolüve erkekcinsiyetrolü olmak üzere 5 alt boyuttan ve 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 1, 4, 8, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 26 ve 27 nolu maddeler “eşitlikçi tutum” cümlelerini; 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37 ve 38 nolu maddeler ise “geleneksel tutum” cümlelerini içermektedir. Ölçekte yer alan her bir madde 0-5 arası puanlandırılmıştır. Buna göre katılımcı eşitlikçi ifadeler tamamen katılıyorsa “5”, katılıyorsa “4”, kararsızsa “3”, katılmıyorsa “2”, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan şeklinde; geleneksel ifadeler tamamen katılıyorsa “1”, katılıyorsa “2”, kararsızsa “3”, katılmıyorsa “4”, kesinlikle katılmıyorsa “5” puan şeklinde puanlandırılmıştır. Bu kapsamda ölçekten alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan 190 olarak hesaplanmaktadır. Toplam ölçek ve alt boyutlarından alınan puanın yüksek olması, kişinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlara sahip olduğunu; düşük olması ise toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutumlara sahip olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçeğin Cronbachalfa değeri 0.92 bulunmuştur. Ölçeğin kullanıldığı bazı çalışmalarda Cronbachalfa değeri 0.74-0.93 arasında bulunmuştur (Özmete ve Zubaroglu-Yanardağ, 2016; Alp-Yılmaz, 2019; Alan-Dikmen, Marakoğlu ve Mertcan, 2019). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbachalpha değeri 0.94 olarak belirlendi.

2.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama formları hemşirelik bölümü 3. sınıfında öğrenim gören yedi hemşirelik öğrencisi tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile uygulandı. Bu öğrencilere konu ve görüşme teknikleri hakkında 4 saatlik bir teorik eğitim verildi. Eğitim sonrası her öğrenciye bir ön uygulama yaptırıldı. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde aile sağlığı merkezlerine başvuran ve araştırma kriterlerine uygun olan bireylere araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere veri toplama formları yüz yüze görüşme tekniği ile uygulandı. Veri toplama formlarının uygulaması 20-25 dakika sürdü.

2.5. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için öncelikli olarak Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan (07/01/2019-672) ve Zonguldak İl Sağlık Müdürlüğü’nden (25/02/2019-39330677-799) yazılı izin alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerden sözel onam alındı.

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS Paket programı ile değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları, korelasyon ve çoklu regresyon analizleri kullanıldı. Skewness ve kurtosis katsayıları -1 ile +1 değerleri arası normal dağılım olarak kabul edildi. Kadına uygulanan şiddete yönelik tutuma etki eden faktörlerin saptanması amacıyla modele uygun anlamlı bağımsız değişkenler “enter” yöntemi kullanılarak eş zamanlı olarak modele dahil edilip çoklu regresyon analizi uygulandı. Model özeti R, R² ve F ile, analiz sonuçları ise standardize edilmiş β ve standart hata ile sunuldu. Çoklu regresyon analizi için kategorik veriler 0 ve 1 olarak kodlandı. Yaş ve toplam TCRTÖ sürekli değişkendir. Cinsiyet (erkek: 1; kadın: 0), eğitim düzeyi (Ortaokulvealtı: 1; lise ve üzeri: 0), aile tipi

(geniş aile: 1; çekirdek ve parçalanmış aile: 0), medeni durum (evli: 1; bekar/boşanmış/dul: 0), şiddete maruziyet (evet: 1; hayır: 0) ve sosyoekonomik durum (gelir giderden az: 1; gelir gidere eşit/fazla: 0) yeniden kodlandı. Aile tipi, medeni durum, ekonomik durum ve şiddet yaşama durumu değişkenleri ile bağımlı değişken arasındaki korelasyon 0.30'dan küçük olduğu için modelden çıkartıldı. Anlamlılık $p < 0.05$ olarak değerlendirildi.

3. Bulgular

Araştırmaya katılanların %62.6'sı (n=435) kadın, %44.9'u (n=312) 18-29 yaş grubunda, %45.6'sı (n=317) lise mezunu, %80.5'i (n=560) çekirdek aileye sahip, %48.8'i (n=339) evli, %55.7'sinin (n=388) geliri giderine eşit, %90.54'ünün (n=629) sosyal güvencesi bulunmakta, %59.7'si (n=415) aile içi rol dağılımından "her zaman" memnun ve %25.9'u (n=180) yaşamında şiddete maruz kalmıştır (Tablo 1). Katılımcıların cinsiyet özelliklerine göre şiddete maruz kalma durumları incelendiğinde, kadınların %25.7'si (n=112), erkeklerin ise %26.2'si (n=68) yaşamında şiddete maruz kalmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Bazı Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=695)

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	435	62.6
Erkek	260	37.4
Yaş		
18-29 yaş	312	44.9
30-39 yaş	126	18.1
40-49 yaş	121	17.4
50 yaş ve üzeri	136	19.6
Eğitim Düzeyi		
Ortaokul ve altı	169	24.3
Lise	317	45.6
Üniversite	209	30.1
Aile Tipi		
Çekirdek	560	80.5
Geniş	95	13.7
Parçalanmış	40	5.8
Medeni Durum		
Evli	339	48.8
Bekar/boşanmış/dul	356	51.2
Sosyoekonomik Durum		
Gelir giderden az	209	30.1
Gelir gider eşit	388	55.7
Gelir giderden fazla	98	14.2
Sosyal Güvence		
Var	629	90.5
Yok	66	9.5
Aile İçi Rol Dağılımından Memnun Olma Durumu		
Her zaman	415	59.7
Bazen	249	35.8
Hiçbir zaman	31	4.5
Yaşamında Şiddete Maruz Kalma Durumu		
Evet	180	25.9
Hayır	515	74.1

Katılımcıların kadına uygulanan şiddete yönelik tutum toplam puan ortalaması 38.25 ± 13.23 (Min: 19, Mak: 88), toplumsal cinsiyet rolleri toplam puan ortalaması 145.49 ± 23.24 'tür (Min: 72, Mak: 190). Katılımcıların kadına uygulanan şiddete yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında negatif yönde ve yüksek düzeyde ilişki olduğu ($r = -0.71$, $p < 0.001$), toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi tutuma sahip oldukça kadına yönelik şiddete ilişkin tutumda gelenekselliğin azaldığı belirlendi.

Kadına uygulanan şiddete yönelik tutumu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve toplumsal cinsiyet rolü değişkenleri kullanılarak birçok değişkenli doğrusal regresyon analizi yapıldı. Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli, $F(4, 690) = 180.907$, $p < .001$ ve bağımlı değişkendeki varyansın %51.0'ünün ($R^2 = 0.509$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulundu. Analiz sonucuna göre yaş ve eğitim durumunun kadına yönelik şiddete ilişki tutumu anlamlı olarak etkilemediği belirlendi (sırasıyla $\beta = -0.12$, $p > 0.05$; $\beta = 0.069$, $p > 0.05$). Bununla birlikte cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun kadına uygulanan şiddete yönelik tutumu anlamlı etkilediği tespit edildi (sırasıyla $\beta = 0.108$, $p < 0.001$; $\beta = -0.643$, $p < 0.001$). Bu bulguya göre erkek olma ve toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel tutuma sahip olma kadına yönelik şiddete ilişki tutumunda gelenekselliği arttırmaktadır.

Tablo 2. Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumun Belirleyicileri

	Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutum		
	Beta	(SE)	p
Yaş	-0.12	0.034	0.724
Cinsiyet(Erkek)	0.108	0.782	<0.001
Eğitim Durumu (ortaokulvealtı)	0.069	1.083	0.051
Toplaml puan (TCRTÖ)	-0.643	0.019	<0.001
R	0.715		
R ²	0.509		
F ve p değeri	180.907		<0.001

4. Tartışma

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıktığına vurgu yapılan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016). Kültür, gelenek ve göreneklerin nesilden nesle aktarılması gibi şiddet de nesilden nesle aktarılır ve bu şekilde toplum yaşamında varlığını sürdürür (Çalışkan ve Çevik, 2018; Basar, Demirci, Cicek ve Yesildere-Saglam, 2019). Farklı cinsiyet ve yaş gruplarının dahil edildiği bu çalışmada, çalışmaya katılanların yaklaşık dörtte birinin yaşamında en az bir kez şiddete maruz kaldığı belirlendi. Çalışmadan elde edilen bu bulgu, şiddet olgusunun toplum yaşamında varlığını devam ettirdiğini göstermesi açısından önemlilik arz etmektedir. Bu durumun yanı sıra, şiddet olgusunu tanımlamak ve ortaya çıkarmak da kolay olmamaktadır. Özellikle Türk toplumu gibi gelenek ve göreneklerin hakim olduğu toplumlarda, şiddetin normalleştirilmesi ya da şiddet yaşama durumundan kaynaklanabilecek utanma duygusu, yaşanan şiddet durumunu ortaya çıkarmada bir engel olarak karşımıza çıkabilir. Bu nedenle bu çalışmadaki katılımcıların yaşadığı şiddet sıklığına ilişkin bulguların, katılımcıların beyanı ile sınırlı kaldığı göz ardı edilmemelidir.

Şiddet olgusu toplumun her kesiminde yaygın olarak görülmeyle birlikte, şiddetten en çok etkilenen grubu kadınlar oluşturmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016). Bu çalışmada, kadına yönelik şiddete ilişkin tutum puan ortalaması 38.25 ± 13.23 olarak belirlendi. Benzer başka bir çalışmada da, kadın şiddetine yönelik tutum puan ortalaması kadınlarda 41.57 ± 11.83 , erkeklerde 49.38 ± 11.52 olarak tespit edilmiştir (Basar ve diğerleri, 2019). Çalışma bulguları, katılımcıların kadına yönelik tutumlarının geleneksellikten uzaklaşma eğilimi içinde olduğunu göstermekle birlikte, kadına yönelik şiddete yönelik tutumda halen geleneksel görüşün devam ettiğini göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil toplumdaki kaynaklanan kadın ve erkek arasındaki asimetric güç ilişkisi; kadına yönelik şiddetin ortaya çıkışını, tekrarlanmasını, türünü ve şiddetini etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır (Dolunay-Cug, Toplu-Demirtas ve Murray, 2017; Pekel, 2019). Ataerkil yapının hakim olduğu toplumlarda erkek evin reisi, kadın ise onun istek ve emirlerine uyan taraftır. Kadının asli görevi erkeğin istek ve ihtiyaçlarını ön planda tutmaktır. Kadınların erkeklere göre daha düşük bir statüye sahip olma sorunları ataerkil bir toplumda belirgindir. Kadına atfedilen değerler ve kadına yüklenen temel görevler, eş ve anne kimliğinin öncelikli olmasına neden olmaktadır.

Kadının eş ve anne kimliklerinin bireysel kimliğinden önce gelmesi, kadının toplumda ikinci planda kalmasına neden olabilmektedir. Kadın önemsizleştirildiğini ve görünmez kılındığını kabul edebilir ve hatta içselleştirebilir. Erkeklerde, kadınlar üzerinde egemenliklerini ve denetimlerini kurmak için şiddeti kullanabilirler. Bu bağlamda, geleneksel toplumlarda şiddet doğal bir olgu olarak kabul edilir ve kadına yönelik şiddete tolerans artar (Basar ve diğerleri, 2019; Çalışkan ve Çevik, 2018). Türk toplumunda da genellikle geleneksel cinsiyet rollerinin benimsediği, ev içindeki rol ve sorumlulukların eşit ve dengeli dağıtılmadığı, ataerkil bir yapının hakim olduğu belirtilmektedir (Paçacıoğlu, 2018). Literatür bilgisine paralel olarak bu çalışmada, erkek olma ve toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel tutuma sahip olmanın kadına yönelik şiddete ilişkin tutumda gelenekselliği arttırdığı, toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel tutuma sahip oldukça kadına uygulanan şiddete yönelik tutumda çağdaş görüşün azaldığı belirlendi.

5. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, yaş ve eğitim durumunun kadına uygulanan şiddete yönelik tutumu anlamlı olarak etkilemediği, ancak erkek olma ve toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel tutuma sahip olmanın kadına uygulanan şiddete yönelik tutumda gelenekselliği arttırdığı belirlendi. Çalışmada ayrıca, toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel tutuma sahip oldukça kadına uygulanan şiddete yönelik tutumda çağdaş görüşün azaldığı tespit edildi. Çalışma bulguları, kadına yönelik şiddeti oluşturan ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında toplumsal farkındalığının artırılması için tüm yaş ve eğitim düzeyinden gruplara kadına yönelik şiddet konusunda eğitimlerin yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, başta erkekler olmak üzere kadınlara, devlete, sivil toplum kuruluşlarına, yasal düzenlemeleri yapan üst düzey yetkililere, yasa koyuculara, yazılı ve görsel medyaya, sağlık kuruluşlarına ve tüm bireylere önemli görevler düşmektedir.

Kaynaklar

- Açıkgöz, H. O. (2014). *Zonguldak il Merkezinde kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı, şiddet türleri, şiddet algısı ve kadınların şiddete yönelik tutumları*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Aktaş, S., Yılar-Erkek, Z., & Korkmaz, H. (2018). Ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 15(2), 823-834. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i2.5343>.
- Alan-Dikmen, H., Marakoğlu, K., & Mertcan, K. (2019). Kadın sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rolleri ile kadınların çalışmasına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Avrasya Aile Hekimliği Dergisi*, 8(1), 36-44. <https://doi.org/10.33880/ejfm.2019080105>.
- Alesina A., Brioschi B., & La Ferrara, E. (2021). Violence against women: a cross-cultural analysis for Africa. *Economica*, 88, 70-104, <https://doi.org/10.1111/ecca.12343>.
- Alp-Yılmaz, F. (2019). Sağlık personelinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 5(1), 40-45. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.66375>.

- Bakioğlu, F.,&Türküm, A.S. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği'ninTürkçe'ye uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 717-725. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2697>.
- Basar, F.,Demirci, N., Cicek, S., &Yesildere-Saglam, H. (2019).Attitudestowardviolenceagainstwomenandthefactorsthataffectthem in Kutahya, Turkey. *AfricanJournal of ReproductiveHealthMarch*, 23(1), 16-26. <https://doi.org/10.29063/ajrh2019/v23i1.2>.
- Bükeçik, E.,& Özkan, B. (2018). Kadına yönelik şiddet: toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Çalışkan, H.,& Çevik, E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*,7(14), 218-233.
- Dolunay-Cug F, Toplu-Demirtas, E. &Murray, C. E. (2017). Turkishmentalhealthprofessionals'experiencesandperspectivestowardfamilyandsexualviolence. *Journal of FamilyViolence*, 32, 731-740. <https://doi.org/10.1007/s10896-017-9926-3>.
- Erdoğan, M.,& Kahraman, S. (2019). Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözmeye ve doyumuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 798-804. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3097>.
- Eroğlu, D. &Parsova, G. (2018). Kır kökenli kadın girişimciliğinin ekonomik şiddet ve toplumsal cinsiyet bağlamında analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 153-166.
- Gömbül, Ö. (2000). Hemşirelerin ailede kadına eşi tarafından uygulanan şiddete ve şiddette mesleki role ilişkin tutumları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2(1), 19-32.
- Günel, N. T. (2016). *Öğrenci hemşirelerin kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2014 (2015). Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Kamışlı, E. (2018). *Toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevselliğinin problem çözme becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Özmete, E.,&Zubaroglu-Yanardağ, M. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 91-107.
- Paçacıoğlu, B. (2018). *Üç farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Pekel, E. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının çalışma hayatındaki konumu. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 30-39.
- Sezer, F. (2018). *Evli kadınların, aile içi şiddete yönelik tutumları ve evlilik uyumlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

World Health Organization (WHO) (2021a): Violence against women. Erişim Adresi: https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1.

World Health Organization (WHO) (2021b): Devastatingly pervasive: 1 in 3 women globally experience violence. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20210309172019/https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>.

World Health Organization (WHO) (2021c): Factors associated with intimate partner violence and sexual violence against women. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Extended Abstract

Introduction: Violence against women is commonly observed in all countries and cultures, and it is an important public health problem with health, social and economic consequences besides being a violation of human rights. **Aim:** This study was carried out to evaluate the relationship between the attitudes of individuals, who were aged 18 years and older and living in Zonguldak city center, towards violence against women and gender roles and to determine other factors affecting their attitudes towards violence against women. **Materials and Methods:** This is a cross-sectional and descriptive-correlational study. It was conducted in Zonguldak city center which is located in the western Black Sea region of Turkey. The universe of the study consisted of 800 individuals who admitted to seven family health centers between 02.11.2019 and 06.02.2019. The study sample was composed of 706 individuals who met the inclusion criteria. The rate of attaining universe was found to be 88%. Data from 11 individuals, which were determined as outliers, were excluded from analysis. Data belonging to a total of 695 individuals were included in statistical analysis. A Descriptive Form, Inventory of the Attitudes Towards Violence Against Women and Gender Roles Attitude Scale were used to collect data. Numbers, percentages, arithmetic mean, standard deviation, skewness and kurtosis coefficients, correlation and multiple regression analyses were used to assess data. **Results:** Out of the individuals included in the study, 62.6% (n=435) were females, 44.9% (n=312) were aged between 18-29 years old, 45.6% (n=317) were high school graduates, 80.5% (n=560) had a core family, 48.8% (n=339) were married, 55.7% (n=388) had an income equal to expenses, 90.54% (n=629) had a social insurance, 59.7% (n=415) were "always" satisfied with the distribution of roles within the family and 25.9% (n=180) have been exposed to violence throughout their lives. It was determined that there was a negative and significant correlation between the attitudes of the participants towards violence against women and their gender roles ($r = -0.71, p < 0.001$); and traditionalism decreased in the attitude towards violence against women as they had an equalitarian attitude in gender roles. Based on the results of regression analysis, age and education status were not found to affect the attitude towards violence against women significantly ($\beta = -0.12, p > 0.05$; $\beta = 0.069, p > 0.05$, respectively). In addition to this, sex and gender role attitudes were determined to have a significant effect on the attitude towards violence against women ($\beta = 0.108, p < 0.001$; $\beta = -0.643, p < 0.001$, respectively). **Conclusion and Suggestions:** At the end of the study, a negative and significant level of correlation was found between the attitudes towards violence against women and gender roles. Moreover, it was found that being male and adopting a traditional attitude in gender roles increased traditionalism in the attitude towards violence against women. The results of the study have revealed the necessity of carrying out trainings to the groups of all ages and education levels about violence against women in order to get rid of negative attitudes and behaviors that create and reinforce violence against women and to increase social awareness on gender equality and violence